

A U R A

TIDSKRIFT FÖR AKADEMISKA STUDIER AV NYRELIGIOSITET

Overskridande tilhøyrslø: healing og dødekontakt via Facebook

Anne Kalvig

Aura: Tidskrift för akademiska studier av nyreligiositet, Vol. 6 (2014), 112–143.
doi: <https://doi.org/10.31265/aura.500>

De första tio årgångarna, utgivna mellan 2009 och 2018, av *Aura: Tidskrift för akademiska studier av nyreligiositet* (ISSN: 2000-4419) publicerades ursprungligen i tryckt format. Från och med volym 11 (2020), har tidskriften omarbetats till en diamond open access-tidskrift, och har bytt namn till *Aura: Tidskrift för akademiska studier av nyreligiositet* (ISSN: 2703-8122). Samtliga artiklar, redaktionella texter och bokrecensioner från volymerna 1–10 publiceras nu online med open access (Creative Commons BY-SA 4.0 licence) med tillstånd från författarna.

For the first ten volumes, published between 2009 and 2018, *Aura: Tidskrift för akademiska studier av nyreligiositet* (ISSN: 2000-4419) was exclusively available in printed form. Starting with volume 11 (2020), the journal is re-envisioned as a diamond open access journal and will be renamed *Aura: Tidskrift för akademiska studier av nyreligiositet* (ISSN: 2703-8122). All articles, editorials, and reviews from volumes 1–10 are published online in open access form (Creative Commons BY-SA 4.0 licence) with the permission of the author(s).

Overskridande tilhøyrslø: healing og dødekontakt via Facebook

Anne Kalvig

Innleiing

Kvar onsdag året igjennom – med unntak av sommarferien – tilbyr det norske mediet Anita Helen Rasmussen gratis healingseansar på Facebook, der kanalisering av helsingar frå dei døde også inngår. Det er bare å klikka på «Bli med»-knappen, så høyrer ein til eit veksande fellesskap som får del i Anita si healing på tvers av liv og død. I denne artikkelen presenterer eg fenomenet med helbreiding og dødekontakt på Facebook. Eg problematiserer og diskuterer dette empiriske materialet i lys av mediatiseringsteori og forskning kring religion på internett (Hjarvard 2008; 2011; Lundby 2011). Avslutningsvis diskuterer eg eit kjønnsrelatert teoretisk perspektiv som mogleg fruktbar innfallsvinkel på denne typen materiale.

Mediet Anita Helen Rasmussen er fødd på Forsand i Rogaland fylke sørvest i Norge i 1961, men vaks opp i Lofoten i Nord-Norge. Ho er eldst i ein syskenflokk på tretten. I vaksen alder busette ho seg igjen i Rogaland, i Sandnes, og eg blei kjend med henne via felles kontaktar i det regionale alternativmiljøet. Frå basen i Sandnes har ho i aukande grad via seg til arbeidet som medium, klarsynt og healer. Ho arbeider nå fulltid som dette, og tilbyr, forutan dei gratis Facebook-seansane, både private konsultasjonar (kanaliseringar og husrens) og gjev foredrag og held seansar for større publikum, til dømes med utgangspunkt

i alternativmesser. Ho deltar på messer i heile landet, og hjelper også politiet i forsvinningsaker. Anita blei landskjend som deltakar i TV Norges konkurranseserie «Jakten på den 6. sans», der ho kom på ein andreplass i 2011. Yrkesbakgrunnen hennar er frisør, ein bakgrunn ho deler med mange andre medium og klarsynte. Ei alvorleg trafikkulukke i 2009 med påfølgjande nakkeskade sette ein stoppar for frisør- og makeup-artistverksemda hennar – ho var ein høgt premiært frisør som deltok på konkurransar i inn- og utland. Dei synske og mediale evnene hugsar ho å ha hatt sidan 4-5-årsalderen. Som 6-åring kjøpte ho to svarte lys som gåve til mora, som to dagar etterpå mista syster si. Dette blei tolka som prov på at Anita hadde «synet». Ho er i dag sjølv lært som medium og healer, med ein stadig større krins av klientar og tilhøyrarar. I 2010 ga ho ut ei bok kalla *Beskjeder fra den andre siden*, om livet som klarsynt og medium. Boka er ei samling med tekstar i ulike sjangrar, mellom anna med historier frå praksisen hennar og med takkebrev frå folk ho har hjulpet – folk som har fått ro i huset sitt, foreldre av barn som har fått hjelp til å sova om natta og folk som har fått kontakt med sine kjære avdøde. Ho arbeider nå på ei ny bok med planlagt utgjeving i 2014. Anita er mest kontinuerleg synleg på Facebook, der ho kvar onsdag opprettar ei hending/ event, «Anitas free distant healing – gratis fjern healing», som ho tilbyr i to tidsrom, kl. 12 til 12.40 og kl. 21 til 21.40. Ho sender då ut fjernhealing til alle som har klikka seg inn som deltakarar på hendinga, og mottar helsingar frå dei døde som ho skriv på veggen til hendinga etterpå. Ho byrja med dette i 2011, og hadde då om lag 50 deltakarar kvar gong, medan talet nå er mellom 550 og 700 deltakarar. Nær 95 % av deltakarane er kvinner. I tillegg kjem ein fast skare av 1000-1200 utanom Facebook, i følgje Anita, som har vore med frå starten: «Dei veit at eg har dette.

Nokre melder på førehand, nokre ringer og andre seier i frå om at dei er med» – desse deltakarane har tilhald i fleire ulike land. Materialet eg nyttar i denne artikkelen, er frå fyrste halvdel av 2014.

Teoretisk rammeverk og metodiske grep ved analyse av Facebookspiritisme og –healing

Den forma for religion eller spiritualitet som Anita formidlar, både på og utanfor Facebook, er del av samtida si nyåndelegheit. Det gjeld då i sær den forma som kan seiast å ha sterke innslag av spiritisme og folkereligiøsitet, ved å vera fokusert på kontakt med avdøde slektningar og handla om kvardagslege utfordringar, relasjonar mellom menneske, helbreding, helse og ønsket om eit godt liv for seg og sine.¹⁰⁶ Eg har studert det spritistiske feltet som nyåndelegheit og folkereligiøsitet og overlappingar og forskyvingar her fleire stader (Kalvig 2012a, 2013a og b, 2014), og eg har også gjort greie for diskursar kring og glidande overgangar mellom alternativterapeutiske og folkemedisinske praksisar på delar av same feltet (Kalvig 2012b). Utgangspunktet mitt er at dødekommunikasjon, mediumisme og spiritisme viser seg som eit sterkt innslag i det alternativ- eller samtidsspirituelle Norge (og i liknande land), og at dette i relativt liten grad er utforska frå religionsvitskapleg hald (men sjå Duppils 2013). Eg ønsker dermed

¹⁰⁶ Slike forhold er sjølvsagt ein viktig del av levande religiøsitet også i såkalla verdsreligionar og/eller dei store, skriftbaserte religionane, og «folkereligiøsitet» som omgrep kan av slike og andre grunnar, diskuteras. Med ei vending til folks livsverd og religiøse erfaringar viser t.d. Ammerman (2014) korleis religion innvove i kvardagsliv finn stad i ei mengd ulike religiøse retningar i nordamerikansk kontekst. I min samanheng indikerer folkereligiøsitet ikkje-hegemonisk religion, slik t.d. Selberg 2011 :15ff. definerer det.

med denne artikkelen å bidra til inntak til feltet gjennom fokus på det mediatiserte og nettbaserte ved ei spesiell side ved mediumspraksisen som kan observerast i Norge, nemleg den som skjer innan rammene av eit sosialt medium som Facebook. Metoden er å la Facebookhealinga fungera som eitt etnografisk døme, gjennom å framstilla kva som skjer før, under og etter ei av Anita sine vekevise healingseansar, der eg ser på kven som deltar, kva dei formidlar og kva Anita formidlar. Eg nyttar deretter dette dømet til å reflektera over korleis religiøst eller heilag rom i ei nettbasert røynd blir etablert, formidla og oppretthalde, kor vidt stadfortredande eller deltakande religion er tenelege omgrep her, eller om dette er eit magisk/åndeleg kvinnefellesskap med andre, primære kjenneteikn, med utgangspunkt i teoriane til m.a. Hjarvard (2008, 2011) og med operasjonisering av typologien til Lundby (2011) på dette materialet.

Religion og media er eit veksande forskingsfelt som mellom anna har vore prega av arbeida til nordiske forskarar som Stig Hjarvard, Mia Lövhelm og Knut Lundby (Lövhelm og Lynch 2012: 112). Hjarvard sin medialiseringsteori er i nordiske språk varierende omtalt som medialisering eller mediatisering (mediatisation er den føretrekte termen på engelsk, men der er, som Lundby (2009:11-12) viser, ulik bruk av nyansane som medialisering versus mediatisering kan opna opp for, innan ulike språkområde og forskningstradisjonar). Eg nyttar i det følgjande begrepet mediatisering, og legg til grunn Hjarvards teori (2008, 2011) og kritikk av denne som seinare er utvikla: Med mediatisering av religion tar ein utgangspunkt i at media som kanal, språk og miljø (Meyrowitz' (1997) tre ulike metaforar for korleis media fungerer som kommunikasjon) på grunnleggande vis pregar og transformerer religion i seinmoderne samfunn. Media som kanal

bidrar til at det ikkje er institusjonelle, tradisjonelle religionar som sjølve «sett agendaen», men at media som sjanger og kanal står for religionsutvalet, og gjev ein miks av tradisjonell religion og andre – ikkje minst folkereligjose – element, som Hjarvard kallar banal religion (Hjarvard 2008 :12). Dette bidrar til refortrylling av kulturen. Media som språk formaterer religion inn i populærkulturelle sjangrar, slik at religion får preg av underhaldning, konsum og individualisering, og media som miljø (media sin allstadnærverande posisjon i teknologisk avanserte samfunn) gjer at der det før var familien og institusjonane, herunder kyrkja, som formidla tradisjon og informerte og orienterte individet i moralske spørsmål, er det nå media som har denne rolla, og som er blitt «samfunnet sin viktigaste historieforteljar om samfunnet sjølv» (Hjarvard 2008: 13, mi oversetjing). Tilsaman utgjer desse medieaspekta ein struktur og prosess i høve til religion, som blir kalla mediatisering av religion. Hjarvard (2011: 124) understrekar at denne teorien er forsøkt plassert på eit meso-nivå (institusjonelt og historisk kontekstualisert og forankra i sosial interaksjon), slik at ein unngår å bli for deterministisk (makronivå) eller for partikulær (mikronivå). På eit samfunnsnivå hevdar Hjarvard at mediatisering er ein vesentleg del av sekularisering (Hjarvard 2011:132), medan det på organisatorisk nivå og individnivå kan fremja både sekularisering og religiøsitet. Men sidan mediatisering av religion fører til mangfaldiggjering av ulike (religiøse) livsverder, som automatisk svekkar religion (liberal religion er lik svak religion, slik Bruce (2001, 2002) har formulert det, fordi religiøs autoritet blir destabilisert), er også mediatiseringa på grunnleggande vis innvove i sekulariseringa, avsluttar Hjarvard (2011: 133).

Hjarvard (og Bruce) held seg her med nokre religions- og sekulariseringsforståingar som synast mindre sakssvarande og overtydande.

Religiøs autoritet, kontroll, stabilitet og system peikar mot eit kognitivt orientert religionssyn, og Lövheim (2011: 155) skriv då også at Hjarvards religionssyn svekkar teorien hans. Lövheim viser korleis Hjarvard sin teori vanskeleggjer analysen av religion grunna 1) inadequate religionssyn, 2) fokuset på det institusjonelle nivået, basert på eit snevert kjeldemateriale (spørreundersøkingar om religiøs tilhøyrslø, kyrkjegang osv.) og 3) forståinga av modernisering og religiøs transformasjon. Folks val av religion eller religiøsitet, i staden for «arv» kan ikkje sorterast på ein styrkeskala, og deira kunnskap om plurale livsverder peikar på korleis religion sameksisterer med moderniteten og blir transformert, i staden for truga, av han (Lövheim 2011: 157-160). Mediatiseringstesens trengst å utviklast, i følgje henne, med eit meir kommunikasjonsbasert og kulturelt innvove syn på religion, som ho finn hos Gilhus og Mikaelsson (2001) samt i tråd med Meyer og Moors (2006) fokus på religion som «medieringspraksisar» (å mediera mellom det menneskelege og det transcendentale eller guddommelege) – noko som ikkje minst gjev god mening i høve til mediumisme og spiritisme. Forutan eit oppdatert grep om kva religion er og korleis religion verkar, må mediatiseringstesens utviklast i høve til korleis ein forstår dynamikken mellom media og brukarar, slik at ein får innreflektert korleis innverknad, medverknad, handling og val spelar inn på mange nivå. Forståinga må visa korleis «kommunikasjon via eit medium verkar inn på plassane (*sites*) så vel som deltakarane i den kommunikative handlinga, men også korleis relasjonar, meningar og praksisar på desse plassane, så vel som prosessane som handlar om mediabruk og mediamidlar, formar media» (Lövheim 2011: 163, mi omsetjing).

Når eit medium bruker Facebook som medium

Når Anita opprettar hendinga «Anitas free distance healing – gratis fjern healing» på Facebook¹⁰⁷ i god tid før healinga og mediumskapet skal skje (onsdagar i to omgangar á 40 minutt), etablerer ho eit virtuelt, spiritielt rom som ein blir invitert inn i, eller sjølv finn via tips eller leiting på Facebook eller annanstad på verdsveven. Sjølv om «rommet» er virtuelt eller nettbasert, er effekten av det som skal skje der, tenkt som heilt konkret og fysisk i tillegg til «heilag», religiøst/spiritielt og/eller metafysisk: Den som deltar, skal kunna oppleve at kropp og sinn blir helbreda, styrka, friskare. Det er viktig å drikka vatn i etterkant av healingseansen for å støtta opp under denne konkrete prosessen, ifølgje Anita. Som religions- og spiritualitets-«type», utfordrar som kjent mediumisme og spiritisme tradisjonelle religionsdefinisjonar, slik også folkereligiøsiteten og den alternative terapien kan gjera det. Me har i mindre grad «tru på» diverse oversanselege eller guddommelege storleikar, og i større grad «erfaring av», og sansing kring, slike storleikar, der integreringa av slike erfaringar og sansingar i ein kroppsleg dimensjon (også) er sentralt for (religions-) praksisen.¹⁰⁸

¹⁰⁷ Eg føresett her ein viss kjennskap til Facebook som sosialt medium av di det er verdas største nettsamfunn. Ei hending eller «event» (engelskspråkleg Facebook) er noko alle med ein Facebookkonto kan oppretta og invitera inn til, og administrera slik ein sjølv vil. Sjå www.facebook.com og https://www.facebook.com/events/325916937560560/?ref_dashboard_filter=calendar&source=1.

¹⁰⁸ Ein enkel arbeidsdefinisjon inspirert av Gilhus og Mikaelsson (2001: 29) som kan opna opp religionsbegrepet i ein viss grad, slik at det erfarte og sanslege blir innreflektert, er følgjande: «Religion (religiøsitet, spiritualitet) er kommuniserte førestillingsunivers, handlingar og erfaringar som viser til ei åndeleg røynd som folk relaterer seg til».

Rammene for og målet med Facebook-hendinga formulerer Anita slik i ein fast omtale på hendingssida:

Velkommen til fri fjernhealing! Welcome to free distance healing! I am sending loving and healing energy to you all over the world. Please if u want to have your family like kids with you i wanna know. Also if u have animals with you. Jeg sender kjærlighets energi til dere alle for at dere fysisk og psykisk skal få det bedre. Har dere barn eller dyr med dere vil jeg gjerne vite det.

Anita skal altså, med utgangspunkt i sine spesielle evner, senda kraft til alle som har meldt seg på hendinga hennar (og alle dei ho veit om utanom dette, som ho også reknar med). I skildringa av hendinga som er den same for kvar veke, følgjer så ei tilråding, på same blanding av norsk og engelsk (for å nå ikkje-norsktalande) for korleis ein skal oppføra seg under healinga; ein skal slappa av, ligga, sitta eller fortsetta med det ein driv med, men ein skal ikkje ha armar eller bein i kryss. Ein må hugsa å drikka vatn etter seansen, og Anita varslar om at følgjande reaksjonar kan komma:

Noen vil føle diverse opplevelser under healingen: Frysninger, se farger, se lys, skjelve, bli kvalm, svimmel og få vondt i hodet. Dette er helt vanlige opplevelser. De vil forsvinne i løpet av kort tid. Skulle du ikke kjenne noe er dette heller ikke uvanlig da ikke alle er åpne for å kjenne dette. Fortvil ikke om det ikke virker de første gangene. Føl deg trygg under mine healinger da jeg kun jobber i kjærlighet.

Dernest formanar Anita folk å ikkje avslutta eventuell medisinsk behandling utan etter samtykke med legen, og ho minner om at ho ikkje er medisinar, ikkje kan lova betring eller helbreding av folk og at ho har teieplikt.¹⁰⁹ Dersom nokre deltakarar ønsker å senda healing sjølv, oppmodar ho dei til å starta sine egne hendingar/ eventar. Ho avsluttar hendingsomtalen med at ho kjem til å leggja ut musikk (frå Youtube) under healinga, og at dette er frivillig å nytta – «mange føler mer ro med musikk». Musikken Anita legg ut, er meditasjons- og avslappingsmusikk frå Youtube av til dømes Karunesh, tysk ambient og «New Age»-komponist og musikal og Leo Rojas, ecuadoriansk panfløytespillande indianar som vann det tyske talentprogrammet «Das Supertalent» i 2011. I den ovannemnte omtalen ser me at meldingar frå dei døde er utelate, men Anita har hatt som praksis å formidla meldingar frå dei døde i løpet av healingseansen, og skriva dei på veggen til hendinga. Ettersom deltakarane er blitt fleire og fleire, har opplegget endra litt karakter, og i staden for formulerte meldingar frå dei på den andre sida til utvalte levande, får me nå ei oppramsing av namn på dei som «kom igjennom» som det heiter, med «hilsener i kjærlighet», men dette blir tatt inn bare under siste healingrunden på kvelden, ikkje under healinga kl. 12. Den enkelte vil då eventuelt kjenna igjen namn og kjenna at dette er eins egne kjære. Slik avrunda Anita dei

¹⁰⁹ Teieplikt kopla til folks frivillige deltaking på eit ope/offentleg Facebook-arrangement vil openbart innebera nokre vanskelege grensetrekkingar, men emnet vil ikkje bli vidare handsama her. Sjølv om healinga er ei offentleg hending, utelet eller endrar eg deltakarane sine namn og namn på andre dei eventuelt nemner, når eg omtalar dei, og eg oppgjev ikkje nærare dato for kva tid kommentarane eg siterer blei posta, anna enn at dei fann stad i 2014.

to healingsesjonane onsdag 21. mai 2014 (original teiknsetting her beholdt):

En hjertens tusen takk til dere alle som er med på denne eventen. Som takk så trekker jeg ut 4 stk som får min første bok. Beskjeder fra den andre siden ,Navn kommer i morgen. Gir også bort 1 Reading.

Disse kom gjennom til dere i dag med hilsner i kjærlighet;

Maja, KristofferLLeikny, Rigmor, Andrea, monika, Veronica, Marianne, Lena, Vicci, Margerethe, Mina, Kristian, Norton, Loreen, Truls, Ruben, Leo, Fredrik, Almon, Nickolai, Jeremy, Andrea, Kolbein, Anreas, Flagstein, Pelle, Torleif, Teodor, Iver, Karl e, Johan, Preston, Lykke, MormorNelly, Katrine, Fredrik, Truls, Jesper, Salomon, Kolle.dansk, Ollie-finsk, Martens-dansk. Ien-dansk, Lovice, Marielle, Veslemøy, Toddy, ronny, Reecca, Terje, Florence, Marlen, annebeth, Kolbein, Tuline, Cerine, viola, Miriam, Nora, konrad, Alfilde, Liv, Jesper, anton.....

Til dere Alle:

Vær sterk i deg selv,

Vær sterk i din tro,

Når motet svikter gi aldri opp.

Det finnes så mange tårer, Det finnes så mange kinn.

Det finnes så mange solstråler som finner veien inn.

Til ditt lille hjerte som trenger det så sårt.

En følelse av glede i tristhet ,tungt og hårdt.

Til ditt lille hjerte jeg solskinn sender inn. Måtte det lindre smerte og vondhet blir til svinn.

Vær sterk du jente eller gutt! Du vinner i ditt hjerte og det vonde flyver vekk tilslutt.

AHR

Ha en riktig fin kveld alle sammen! AHR <3

Den oppsummerande meldinga frå Anita kan grovt delast inn i tre ulike sjantrar: etter innleiande, hjarteleg takk til all deltakarane får me ein fyrste del som er ganske administrativ, forretningsaktig og formell, nemleg uttrekning av vinnarar av bok og gratis reading (ikkje omtalt i den introduserande hendingsomtalen), dernest ein andre del som er namn og i fire tilfelle karakteristikkar («danska»,«finsk»). Dette er skrive utan mellomrom mellom orda og med varierende bruk av stor bokstav ved namn, slik at det har eit spesielt hastig, oppramsande preg, som om Anita har hatt dårleg tid då ho «tok inn» namna, eller dei har kome nærmast «hulter til bulter» eller «oppå» einannan. Til sist er eit dikt, kanalisert av Anita, med preg av å vera eit trøystande vers, til dels med naudrim, ei «utstrekt hand» til alle deltakarane, som også kan lesast som ei avsverving av det vonde og frammaning av det gode – magiske formular og magiske forståingsrammer kan lesast inn i mykje av det som skjer i Facebook-healinga, og i Anita sitt virke elles, som eg skal komma tilbake til.

Dei påmeldte og deira bidrag

Forutan Anita si utsending av healande kraft, hennar musikkutval og formidling av namn og kjærleikshelsingar frå den andre sida, bidrar dei om lag 500 aktivt påmeldte til å gjera desse vekevise hendingane høgst interaktive. Det er særleg før og etter sjølve healingstundene på to gonger 40 minutt at deltakarane er synleg aktive, medan healinga føregår, er det Anita si posting av musikk som dominerer som aktivitet. Då skal jo deltakarane helst sitte i ro og konsentrera seg om å ta i mot krafta. I tida før dette, gjerne gjennom ei snau veke før, har folk meldt seg på jamt og trutt, noko som synast som postar på veggen til hendinga: «Anne Kalvig deltek», og så eventuelle «likar» og

kommentarar til dette. Mange skriv kommentarar i det dei melder seg på: «Tusen hjarteleg takk, Anita, eg vil veldig gjerne vera med, begge gongene», «Takk blir med», «Tusen takk [hjarte], jeg er med, ta med hunden Lolli og katta Pusi også», «Er med jeg og lillegutten Tormod... Tar med min samboer Leif som sliter med ei smertefull skulder...samt min mamma Astrid som også sliter med vonde armer... og hilser opp til bestemor som er den fineste engelen i himmmelen...», «Jeg er med på kvelden, ta med alle naboene mine også», «Takk jeg er med kl. 12 ta med onkel også, han er i Spania og sliter med det samme som før», «Eg er med, håper du når meg i Tyrkia?» og «Gleder meg nå og til i kveld. Håper på bedring av isjiasen min. Er spent på om noen av mine på den andre siden tar kontakt». Kommentrarane er altså ei blanding av korte påmeldingar på vegner av ein sjølv, og inkludering av andre (opptil eit heilt nabolag) og helsingar til dei døde. I ein del tilfelle har kommentrarane preg av bøn. Anita svarer gjerne med «likar» i starten, men etter mengder av påmeldingar, postar ho gjerne ein oppsummerande kommentar: «har sett dere alle skjønt jeg får ikke klikket på alle [hjarte]». Mange føyer hjarteikon og andre ikon til eigne påmeldingar og kommentarar. Når Anita postar noko på hendingsveggen, blir det straks mange kommentarar og likar, som når ho skriv noko eller postar lenke til songar under sjølve healinga. I etterkant av healinga skriv mange takkhelsingar, og nokre få skriv kva dei har opplevd, som her: «Kjente det prikket i begge hender og armer det arbeidet seg oppover, trykk i mageregionen.. og blei trist et øyeblikk, så tårene rant.. så sluknet jeg helt..takk for en hærilig følelse og for en god healing.. du er fantastisk».

Mediatisert healing og dødekommunikasjon

Dagens spiritisme, med større eller mindre fokus på healing, er grunnleggande prega av nye kommunikasjonsformer og av media som premissleverandør (Kalvig 2009, 2013a,b). Dersom me forstår mediatisering som eit meir ope og dynamisk forhold mellom media som religionens kanal, språk og miljø, i tråd med m.a. Lövheim (2011) sine innspel, ser me at den struktur og logikk som mediatiseringa bidrar til, også blir forma og prega av noko som har funnest i lenger tid enn massemedia og internett. Korfor er til dømes element som helbreiding og dødekontakt så populært i vår høgteknologiske tid? Element som har eksistert som ein vedvarande men ikkje-hegemonisk del av kulturen, har fått sin renessanse kva gjeld merksemd og offentlegheit i mediatiseringa si tid, og forståinga vår for dette aukar ikkje naudsynleg ved å karakterisera dette som banalitetar, underhaldning, konsum og individualisme. Snarare står dette fram som ein spennande og uventa allianse eller fleirtydigheit i det såkalla «seinmoderne», der hegemoniske strukturar er blitt omkalfatra, hjelpt fram av teknologi og kultur som kommunikasjon. Mediatisert religion syner i tilfellet med spiritisme fram nokre riktig gamle og vedvarande impulsar i det «folk vil ha» og «folk vil bidra til» og kan henda handlar dette verken om sekularisering, autoritetstap eller fristilling av religion, om refortrylling og religionifisering, eller forskyvingar mellom det religiøse og sekulære, men bare tydeleggjer at religion alltid og alle stader er del av og pregar kulturen og kommunikasjonskanalane som finst? Nye kommunikasjonskanalar mogleggjer fleire røyster som elles ikkje ville nådd ut til eller kunne hatt dialog med eit så stort tal menneske. Som Rothstein (2014: 146) formulerer det i høve til korleis me skal forstå religionane sin tilsynekomst: «Det religiøse bor altså, også i dette

eksempel [krystallmagi], trygt og godt i det sekulære, og har i øvrigt ikke andre steder at gå hen (...) Nogen forskydning av religionens lokalisering er der dog ikke tale om; internet er blot et af de sekulære steder, hvor religion produceres og distribueres». Likevel, ein kan nærma seg fenomenet med healing og dødeforimidling på Facebook på mindre prosaisk vis enn å seia at det rett og slett bare er det det er, religionen og religiøsitetens rammevilkår i eit gjeve historisk tidsrom. At «tilslutning» til (i form av påmelding til) healing og dødekontakt blir gjort offentleg på Facebook, representerer til dømes noko nytt kva gjeld synlegheit og aksept for den type spiritualitet som dette dreier seg om, nemleg folkereligjose og kroppsleg orienterte praksisar, i ein gjeven kontekst og tid, nemleg den vestlege, seinmoderne. Samstundes med at kommunikasjonsformer som sosiale media og tilgang til desse (gjennom utbygd nettilgang og tilgang til nett-oppkopla einingar som datamaskinar og berbare apparat) representerer det framste i teknologisk, postindustriell utvikling, er det som blir gjort via desse kanalane, ny-gamle praksisar som i dei nye settingane får delvis ny meining.¹¹⁰ I tillegg til dette, er det som skjer av religionsrelaterte ting på nettet, bare ein del av totaliteten av dagens levande religion. Som vist i Anita sitt tilfelle, utgjør personlege møte med menneske, ein til ein eller i grupper, størstedelen av hennar virke.

¹¹⁰ Sjå Kalvig 2012 for ei framstilling av mediumskap som minnearbeid frå norrøn tid og fram til i dag.

Mønster av tilhørsle online og offline

Når Rothstein ønsker å situera religiøsitet «der hvor det hører hjemme; midt i den almindelige kulturproduksjon» (Rothstein 2014:152) grunnar han dette ut frå eit ønske om å forstå religion som noko som alltid utfoldar seg på felt, innan rammer eller arenaer, og som såleis ikkje handlar om særskilte substansar, men om særskilte *relasjonar* (Rothstein 2014: 151). Dette er også nærmare det kommunikasjons- og formidlingsorienterte preget på tenelege religionsforståingar drøfta innleiingsvis. Kva er det så med relasjonane me ser spela seg ut på ein mediatisert flate som Facebook-hendinga til Anita, som gjer at me kan lesa eller fortolka kor vidt og korleis religiøst eller heilag rom i denne situasjonen blir etablert, formidla og oppretthalde? I fortsettninga skal eg drøfta Lundby (2011) sitt forsøk på å etablere ein teori og ein typologi som kan hjelpe oss til å forstå det som skjer med religion i kontaktflatene mellom online og offline, altså på og utanfor nettet, med Anitas Facebookhealing som empiri.

Lundby sitt utgangspunkt i artikkelen «Patterns of Belonging in Online/Offline Interfaces of Religion» (2011), er eit antologikapittel av Lorne Dawson (2004), av fleire identifisert som eit høgdepunkt i religion og internettforskninga si andre bølge (Lundby 2011: 1219), der målet er å finna ut kva som særpregar religion på internett. Fører internett til at religion «skjer» på nye måtar, eller står internett i eit motsetningsforhold til det å vera religiøs, spør Dawson (sitert i Lundby 2011: 1220). Lundby meiner at Dawson ikkje finn svaret på det han spør om, fordi religionsforståinga hans ikkje heilt passar med det han leiter etter: For Dawson er religion (i 2004) på nettet såkalla virtuelle fellesskap som oppviser stabilitet i medlemmar sin tilhørsle og identitet, med preg av sosial kontroll og med ei offentleg side ('occurrence

in public space') (ibid.). Lundby meiner ein annan religionsdefinisjon for internettreligion ville passa betre enn den Dawson har valt, nemleg Durkheim sin klassiske og strenge formulering om at religion er ein-skaplege trussystem og praksisar relatert til heilage ting som samlar alle dei som høyrer til systemet i eitt einskapleg, moralsk fellesskap (Lundby 2011: 1225). Ei slik innvending er det lett å vera einig i, og på dei ti åra som har gått sidan Dawson gjorde si undersøking av religion på nettet, har også skiljelinjene mellom online og offline blitt mykje meir utydelege og gjennomtrengelege – virtuelle, annleis univers kategorisert som «cyberspace» er ikkje lenger så aktuelt, nettet er i stor grad integrert i kvardagslivet. Lundby føreslår i staden ein opnare definisjon, der religion (på nettet og elles) blir utgjort av ei blanding av mediering og tilhøyrslø ('belonging'): «Eg forstår religion gjennom dei *medierings*-formene og -prosessane som blir forstått som 'religiøse' av folk, så vel som gjennom dei mønstera av *tilhøyrslø* som blir skapt i slik kommunikasjon» (Lundby 2011: 1226, mi omsetjing, original kursivering). Med ein slik definisjon kunne Dawson lettare ha funne svar på sitt spørsmål om korleis internettet medierer religion, meiner Lundby, og svaret ville vera at internett tilbyr nye måtar for religion å «skje på» i ein ny sosial kontekst, og det fører også til at religiøs praksis og identifisering relatert til internett skapar og opprettheld mønster av religiøs tilhøyrslø langs og saman med dei mønster som blir oppretthaldne av sosiale kontaktar utanfor nettet (ibid.).

For å finslipa forståinga noko meir, lagar Lundby ein typologi over korleis religiøs tilhøyrslø «skjer» på og av nettet, som skal forståast som eit sett av hypotesar. Eg skal drøfta denne og underliggande påstandar om religion på nettet relatert til Anitas Facebookhending, men fyrst kort referera korleis Lundby forstår «religiøs tilhøyrslø». Denne

er kopla opp til forskning dei siste tiåra, kring religion som «tru utan tilhøyrsløse» ('believing without belonging', Davie 1994), eventuelt «tilhøyrsløse utan tru» i nordisk setting – forsøket på å forstå korleis religion skjer eller finn stad i samtida parallelt med eller til trass for nedgang i til dømes kyrkjegang. I denne forskningstradisjonen blei uttrykket «stadfortredande religion» lansert (Davie 2007, sitert i Lundby 2011: 1229), altså religion utført av få på vegner av mange (vurdert som positivt av «dei mange»), og Lundby føreslår at det kanskje er nett-opp dette uttrykket som kan gjera det mogleg for oss å forstå det som skjer i kontaktflatene mellom religion på og av nettet. Han lanserer omgrepsparet stadfortredande og deltakande religion ('vicarious and participatory religion') (ibid.), og desse omgrepa skal då romma for stadfortredande religion sin del «ei identifisering med eit religiøst kollektiv, men ei meir passiv form for religiøsitet som inneber beskjeden interaksjon frå folk flest» medan deltakande religion er «aktiv religiøs praksis der kombinert identifisering og interaksjon skapar og opprettheld tilhøyrsløse» (ibid., mine omsetjingar). Desse religionsformene kan vidare koplast med fire ulike dimensjonar, kjenneteikna av 'kontakt', 'konflikt', 'tilskrivning' ('attribution') og 'autoritet' (Lundby 2011: 1230), og tilsaman utgjer alt dette ein typologi eller eit skjema, der me kan plotta inn det som skjer med religion på og av nettet. Dessverre gjev ikkje Lundby empiriske døme på korleis typologien kan gje oss innsikter i forholdet mellom religion på og av nettet, men han forklarar korleis dette generelt kan slå ut: kontakt versus konflikt-dimensjonen viser seg ved at internettkonteksten fremjar kontakt gjennom tilslutning, medan kontekstar utanfor nettet i større grad inviterer til konfliktar kring tilhøyrsløse fordi ein her er meir innvoven ('immersed') i sosiale strukturar. Tilskrivning- versus autoritetsdimensjonen handlar

om at autoritetar (eliten) inviterer til (passiv) stadfortrendande religion, medan tilskrivning («deling») av symbolske ressursar stimulerer til deltakande religion (ibid.). Religion på og av nettet kan såleis plasserast ulike stader i skjemaet – poenget er at «religion skjer» på fleire måtar av og på nettet enn kva Dawson såg for seg med sitt strengt formulerte «virtuelt fellesskap»-kriterium.

Anitas healingseansar som stadfortredande eller deltakande religion

Gjev denne typologien meining til Anitas healing og dødekontakt, og kva hjelper han oss i tilfelle til å forstå? Lundby er altså interessert i å finna ut korleis religiøs tilhøyrslø skjer på og av nettet, og dette heng truleg saman med at han, som Dawson, tar utgangspunkt i ein durkheimiansk, funksjonalistisk religionsforståing. Også eg er interessert i korleis religion «skjer», kva han virkar til i kultur og samfunn, men eg ser kanskje ei litt «emosjonalistisk» slagside ved jakta på svar med utgangspunkt i (folks antatte kjensler av) *tilhøyrslø til eit moralsk fellesskap*. Me kan observera visse religionsformer på nettet og trekka konklusjonar om kva typar tilhøyrslø me ser eller ikkje ser her, men det vil bli presentasjonar av sannsynlegheitsstrukturar, i og med at me ikkje kjem inn under huda på folk, eller inn i hovuda deira. Eg har eit meir beskjedent siktemål med å analysa Anitas Facebookhending, nemleg å visa korleis religiøst eller heilag rom i denne situasjonen blir etablert, formidla og oppretthalde, og om det kan vera opplysende å sjå dette i høve til deltakande og stadfortredande religion, kjenne-teikna av kontakt, konflikt, tilskrivning og autoritet, og som noko som skjer på «begge sider av» internettet. Men eg har ei viktig innvending til grunnleggande tesar presentert hos Lundby, nemleg at religion på

nettets er prega av institusjonell lojalitet, som tyder at folk som er aktive i religiøse praksisar på nett, vil vera aktive i religiøse organisasjonar utanfor nettet også, i staden for at nettet i og for seg mogleggjer meir individuelt basert, tilpassa og fleksible religionsformer (Lundby 2011: 1224). Etter mi meining er det nettopp det Anita sine Facebookhendingar er uttrykk for, ei original og mediatisert religionsform som faktisk ikkje finst utanfor nettet, og som i liten grad handlar om kva folk gjer utanfor nettet. Lundby er temmeleg konkret når han formulerer at «Det er klart der finst religiøse nettstader som ikkje har ein opphavleg ('mother') institusjon utanfor nettet (...), men desse har ein tendens til å vera marginale og esoteriske» (Lundby 2011: 1224, mi omsetjing). Dette meiner eg stemmer dårleg med mange typar nyåndeleg verksemd på nettet, ikkje minst den typen Anita representerer. Det ho gjer er verken marginalt eller esoterisk, det involverer, samanlikna med norsk religiøst liv utanfor nettet, ganske mange menneske kvar veke som openbart deltar i eit ritual dei ikkje på same måte kan delta i utanfor nettet. Doble, vekesvise healing- og kanaliseringseansar ville til dømes vore svært dyrt og praktisk vanskeleg å få til utanfor nettet. Nettaktiviteten er ikkje særleg esoterisk i og med at det er offentleg og for alle å sjå, og for alle som har Facebookprofil (som er gratis) er det fritt for å bli med. Deltakarane er også synlege og namngjevne for alle, og gjer seg sjølve meir synlege gjennom eventuell aktivitet, som eg utdjupar nedanfor.

Campbell (2012: 84) formulerer forholdet mellom religiøs tilhøyrse på og av nettet meir ope som at «networked religion» («nettverksbyggande» religion) er prega av ein «multisite reality» (multilokalisert røynd), der det likevel er stor grad av samband og rørsle mellom kontekstar, forventingar og framferd på og av nettet, ei ideologisk overlap-

ping. Det er sannsynleg og logisk at folk som melder seg på Anitas healing- og dødekontaktseansar «ideologisk» sett har ein viss kjennskap til kva spiritisme, mediumisme og alternativ terapi går i, men der er få, faste strukturar utanfor nettet å samanlikna nettaktiviteten (tilhøyrsla) deira med, og det er også sannsynleg at ein stor del av deltakarane er medlem i folkekyrkja. Men det er altså ikkje ein kristeleg nettaktivitet dei har meldt seg på, og der er truleg langt lågare terskel for å melda seg på gratis healing og kanalisering av røyster (namn) frå avdøde på nettet, enn å fysisk oppsøka ein healer eller eit medium (og betala for det), så der er grunn til å rekna med ein diskrepans mellom kva folk gjer på og av nettet i dette tilfellet. Der trengst også utdjupande, kvalitative studiar av kva folk som deltar i netthealing vil, tenker, meiner, trur og erfarer i denne situasjonen – men ein del av dette gjev dei faktisk allereie skriftleg uttrykk for på Facebookhendinga.

Er så dette stadfortredande eller deltakande religion? Det er vel kanskje ei form for religion eller religiøsitet/spiritualitet som viser at klassifiserande idealtypar ikkje naudsynleg opnar opp for auka eller meir presis forståing. Anita formidlar jo kraft og dødekommunikasjon til eit stort fellesskap, ho er heilt sentral og den (mest) aktive parten i hendinga, men gjer ho dette *på vegner av* eit større fellesskap? Logisk og filosofisk må me då kanskje snakka om at ho formidlar helbreding og kontakt på vegner av ei upersonleg kraft (eventuelt Gud) og døde menneske, og at deltakarane i Facebookhendinga nyt godt av og sett pris på dette – altså stadfortredande religion, der Anita er ei som formidlar «nedover» frå «høgare» eller andre dimensjonar, ho formidlar til dømes ikkje bønner opp til Gud frå ei menigheit eller forsamling, som ein prest. Der blir ikkje avkrevd av deltakarane noko meir enn nett-påmelding og avslapping. Dei kan endåtil vinna bok og avlesing

(reading) på dette viset. Men samstundes er dette i høg grad deltakande religion, det krev nettopp aktiv påmelding, at ein skriv seg inn med namnet sitt for kvar gong ein vil vera med (i motsetning til innskriving i kyrkja ved dåp, til dømes), og Anita inngjev ro hos deltakarane med sitt altsjåande «eg har sett dykk alle», alle som er påmeldte, er sett som unike individ. Eventuelt kan ein ordna påmelding på anna vis, ved sms, å ringa Anita eller seia i frå at ein er med, men ho må vita det. Namn eller «påpeiking» er i denne forståinga heilt naudsynt. Skal barn og dyr bli tatt med i seansen, må dei bli nemnte, oppgjevne. Eit heilt nabolag, slik me såg ein deltakar «slenga med», fell truleg utanfor Anitas rekkevidde då, dersom kriteriet for innlemming og tilhøyrslø er at ein konkretiserer kven som skal reknast med. Det heile blir temmeleg personleg, og på eitt vis langt meir personleg enn fysisk oppmøte ved ein seanse, i alle fall om ein tenker seg ein storseanse (altså større sal/forsamling med ein healer og/eller medium på eit podium). For i motsetning til seansar og/eller healing utanfor nettet, kan ein her gå i aktiv «dialog» med hendinga, og med andre deltakarar, noko ein ikkje gjer på ein seanse i fysisk forstand – då sit ein stilt og håper å bli valt ut til å få formidla meldingar frå dei døde, eller få helbredande kraft, og ein kan ikkje i tide og utide ropa ut kva ein føler eller erfarer, slik ein står fritt til å gjera på Facebookhendinga.

Kontakt, konflikt, tilskrivning og autoritet som element i religiøs tilhøyrslø

Slik eg forstår Lundby sin typologi, forsøker han å visa korleis ulike sider ved religiøse aktivitetar på og av nettet gjev ulike former for tilhøyrslø som kan gå på kryss og tvers, og tilhøyrslø blir for Lundby sjølve «nykkelen for å låsa opp religion sin online/ offline-relasjon i

samtidige, høgmoderne samfunn» (Lundby 2011: 1227, mi omsetjing). Eg har ikkje tilhøyrslø som avgjerande element i min arbeidsdefinisjon på religion, av di eg oppfattar at det er for vanskeleg å avgjera eller vera presis kring kor vidt folk «føler» eller «opplever» at dei høyrer til noko i generaliserande studiar som den føreliggande, men ein kan sjå på kva som blir uttrykt og kommunisert, og omtala dette som delte førestillingsunivers, med ulike, sannsynlege eller forventa gradar av tilslutning eller tilhøyrslø. Når eg likevel forsøker operasjonalisera Lundbys typologi på materialet med healing og kanalisering på Facebook, er det fordi eg oppfattar at komponent i Lundby sitt skjema kan gje moglege innsikter – utan at eg meiner me sterkt kan konkludera med klassifisering i binære motsetningar eller få trygg, skjematisk plassering som resultat.

Som nemnt er det ikkje heilt enkelt å avgjera om healing og kanalisering på Facebook er stadfortredande eller deltakande religion som grunntype, men me kan sjå korleis dei andre dimensjonane viser seg, det vil seia kontakt, konflikt, tilskrivning (deling) og autoritet. Kontakten mellom Anita og seansedeltakarane er tett, her er det direkte kommunikasjon i eit definert tidsrom, og for dei som opplever å få healing eller namn på og helsingar frå sine kjære avdøde, dreier dette seg om ein kontakt som er overskridande på meir enn ein måte. For alle deltakarane dreier det seg om kontakt etablert på tvers av avstandar (rom), men for dei som erfarer at Anitas kraft og kanalisering rører ved dei konkret, overskrid dette det me veit om tid, rom og energi i tradisjonell, naturvitskapleg forstand, og det overskrid det me oftast tenker på som «tru» og konvensjonell «religion». Er det Anita som «er» krafta? Kor kjem evnene hennar frå? Kva er rolla til eit medium – å vera kanal eller kjelde? Svært mange medium og healerar, inklu-

dert Anita, vil sjølvsagt seia at mediet si rolle er å formidla kontakt med noko som er større enn dei sjølv, eventuelt på tvers av grensa mellom liv og død. Men slik deltakarane kan sjå ut til å relatera seg til Anita, gjennom deira takkseiingar og rause dryssing av ikoniske hjarte og blomar over «henne» (på hendingssida), er Anita nær ved å framstå som den bønene (om hjelp) og offera (takkane) blir retta til i og for seg, ho er kjelda til hjelp, helse, helbreding og forløyising, endåtil den som kan få dei døde i tale. Nettet mogleggjer ein kontakt med og nærleik til ein overskridande, spirituell-religiøs storleik eller aktør (Anita), som overgår det ein vanlegvis har høve til utanfor nettet. Healing og mediumisme på Facebook er såleis definitivt kontaktprega, det er noko som skjer kvar veke, i motsetning til, til dømes, vidgjetne medium og healerar på turne i Norge tilsvarande eitt eller høgst to møte (kontaktar) per år, og då med dei avgrensingane for kontakt og kommunikasjon i fysisk rom og sanntid som eg noterte ovanfor.

Konfliktar i høve til (religiøs) tilhøyrsløse, er noko Lundby i sin typologi føreskriv religion *utanfor*, ikkje på, nettet. Slike konfliktar kan, i følge hans skjema, identifiserast både for stadfortredande og deltakande religion. På nettet, derimot, er det kontakt på tvers av tilhøyrsløse som gjeld. Men ei Facebookhending som Anitas, er ikkje heilt fri for konflikt – men det blir nennsamt tatt hand om. Anita si formaning om at dei deltakarane som vil senda healing sjølv, bør oppretta egne arrangement, vitnar om at der har vore deltakarar som har gått utanfor rollene sine, og Anita etablerer grenser for kva som er tillate og ikkje på hennar hending, for kva og kven som retteleg høyrer til kor. Respekt for autoriteten hennar kan lesast frå deltakarane sine kommentarar, og konflikt og også autoritet som dimensjonar i nett-religion som denne, kan her vurderast under eitt. Ein deltakar skriv: «Tusen

takk for at du skjønne Anita Helen gjør dette. Dagen i dag er dag 6 av 8 på Haukeland Sykehus med min sønn Tor Inge som behandles for lymfekreft. Jeg kjenner det godt, så hvordan har ikke han det? Jeg ønsker at du tar oss med begge kl. 1200 og 2100». Deltakaren får fleire hjartlege kommentarar med ønske om betring og helse, men ho ser seg då nøydd til å skriva «Takk alle sammen, men kommenter heller på statusen min, dette er Anita Helens arrangement [hjarte]». Med autoritet viser Lundby til meir tradisjonelle, religiøse elitar som utfører stadfortredande religion både på og utanfor nettet. Anita er både sjølvsgt autoritet og ei som tilskriv/ gjev ('attribute') alle deltakarane del i same kraft som ho distribuerer (healingkraft, kommunikasjon med avdøde), så også her synast denne empirien å vanskeleg kunna plasserast stabilt i Lundby sitt skjema. Alle deltakarane, eller i alle fall mange av dei, må me gå ut i frå, tilskriv jo også seg sjøve kraft til å vera, eller inneha rolla som, reell deltakar i det pulserande, energetiske, helse- og helbredingsorienterte førestillingsuniverset som Anita og hendinga hennar representerer. Utan deltakarar med aktiv påmelding, hadde ikkje Facebookhealinga funne stad som den kraftige manifestasjonen av samtidsspiritualitet som ho er. Med hjarteikon for handa, utgjør deltakarane i Anitas gratis healingseanse eit symbolsk fellesskap, og eit fysisk fellesskap, synleggjort på nettet. Det er kroppane og sinna til dei som er med, som (vonleg) skal forvandlast og erfara krafta, i røynda. Det er ikkje rollespel det handlar om, men reelle liv, kroppar, sjukdommar, familiar og døde. Det handlar om relasjonar, reelle og potensielle, og ikkje bare relasjonar til levande og døde, men også til dei endå ikkje fødde, slik denne deltakaren illustrerer: «Takk jeg blir med på begge. Har egglosning i dag og håper at jeg blir gravid i kveld [smilefjes]».

Eit meir fruktbart perspektiv?

Lundby sin typologi tar som nemnt utgangspunkt i religiøs tilhøyrslø, og med tilhøyrslø meiner han for religionsfeltet sin del «dei sosiale banda som gjer eit individ til del av eit 'moralsk fellesskap'» (Lundby 2011: 1227). Dette heng saman med det durkheimianske religionssynet, men blir etter mitt syn vanskeleg å operasjonalisera i høve til religionsforskning, både på og utanfor nettet. Tilhøyrslø til moral framstår rett og slett ikkje som ein veldig tydeleg eller synleg del av religion, medan delte og kommuniserte praksisar, symbol, førestillingar, håp og forventningar om til dømes kosmiske eller guddommelege samanhangar og resultat, er lettare å peika på.

Avslutningsvis skal me sjå om den store kvinnedominansen i Anitas «univers» bør vera førande for korleis me tolkar fenomenet. Er folkeleg religiøsitet kvinnedominert fordi det dreier seg om kvardagsliv og relasjonar, er dette mindre hierarkiske og autoritære former for religion også i sine mediatiserte former, og er der då skilnad på det som skjer på og utanfor nettet i Anita sitt tilfelle? Kjønnsperspektiv i media og religionsstudiar har til nå vore marginalt (Lövheim 2013: 4), og kompleksiteten i emnet gjer at eg her bare skal antyda nokre poeng. Anita sitt virke som medium og healer er del av eit kvinnedominert felt både på utøvar og klientsida. Dette kan forståast på mange måtar, men Day (2012: 178) framstiller det rett og slett som «kvinnearbeid», då i sær relatert til relasjonar, moral og omsorga for familien, inkludert dei døde, som noko som følgjer eit «diskursivt patriarkat» (Day 2012: 179). At skiljelinjene mellom religiøse elitar, offisiell religion, lekfolk, folkeleg religiøsitet, nyreligiøsitet og nyåndelegheit grovt sett følgjer kjønnsskilje mellom menn og kvinner, er velkjent. Men kva tyder det i Anita sitt tilfelle, dersom me skal vurdere kontakt, konflikt, tilskriving

og autoritet innan mediatisert religion spesifisert som healing og mediumisme på internett? Der er ingenting i Anitas Facebookhending som tilseier at denne er kjønnsesifikk, menn og kvinner er like velkomne, og menn så vel som kvinner blir framstilte som å helse frå den andre sida. Likevel er hendinga nærmast totalt kvinnedominert, av 557 namngjevne påmeldte til healinga den 25. juni 2014, var 30 personar menn (gjeve at profilane er ekte), noko som utgjør drøyt 5 %. Det er tilnærma bare kvinner som postar og kommenterer på hendinga. Kontakten er altså mellom kvinner i eit kvinnefellesskap, og konfliktane – som knapt er synlege, gjeve føringar i nettreligion slik Lundby også har framstilt det – er også mellom kvinner. Autoriteten er Anita sin, medan dei tilskrivne eller delte symbolske ressursane er til 95 % kvinner. Same kvinnedominans viser seg i nyåndelegheita utanfor nettet, om enn ikkje i så altovervegande form. Ulike organisasjonsformer og autoritetsstrukturar utanfor nettet samsvarer med noko større mannleg deltaking her – leiarar i diverse nyåndelege grupperingar og organisasjonar er ofte menn, redaktørar av alternative tidsskrift likeså, menn er nyåndelege forfattarar og framstående healarar og så bortetter, men det er også kvinner. Førebels er likevel Facebookhealing og mediumskap hos Anita meir kvinnedominert. Dette kan skuldast at hendinga er så konsentrert om helse, helbreding, familie og død slekt som det ho er, altså nærmast ei forsterking av dei mest «feminine» aspekta av nyåndelegheita, satt inn i ein svært enkel og egalitær struktur, med unntak av Anita sin posisjon: du treng ikkje kunna noko om esoteriske skrift eller mørk okkultur eller kompliserte meditasjonsteknikkar for å bli med, du bidrar med ønske og takkhelsingar, ikkje ferdigheiter, og du har ingenting anna enn namnet ditt å visa til som deltakar.

Eit tolkingsperspektiv som kanskje kan leggst på Facebookhealing, som konkretisert, organisk-kroppslig-relasjonelt orientert og -fundert praksis, er å vurdera dette som magisk praksis. Alver (2008:37) framheld at eldre tiders magiske kosmos omhandla ei forståing av ei kraft som kunne ta bolig i stader, ting og levande vesen, men som også menneske kunne aktualisera og gjera bruk av.¹¹¹ Ho viser til både likskapar og skilnader mellom eldre og nyare tiders magiske forståing, og peikar på det strengt normerte og regulerte ved eldre magi, som eit forlate premiss i nyare magisk praksis: ”hvis man kan se på den ældre magi som en egen kulturell kategori, er det mer frugtbart at nærme sig den moderne magi som et aspekt ved forskjellige fænomener” (Alver 2008:41). Magi har uklare og flytande grenser til liknande fenomen som okkultisme og religion (Mikaelsson 1999:104), og er til dels eit kjerneomgrep i nyåndeleg, emisk forstand, ikkje minst som salsfremjande karakteristikk av ulike produkt og praksisar. Ingvild Gilhus hevder at magikarar i et kulturvitskapleg perspektiv kan bli sett som innovatørar (Gilhus 1999:135), og at ”felles for dagens magi er at den fungerer som et skjæringspunkt mellom ny bevissthet, gammel tro og moderne vitenskap. Den er satt inn i en mer eller mindre fiktiv historisk sammenheng, og kan reaktualiseres i den enkeltes hverdag” (Gilhus 1999: 139). Anita representerer ei form for magi som Gilhus

¹¹¹ Kva gjeld magiske «ting»: Anita har for sal nokre spesielle «healingklutar», som er stoffstykke som ho har «kanalisert» kraft inn i, og som brukarar då vil kunna nytta som helbredande hjelpemiddel mot ulike plagar. Klutane er inspirert av ein tilsvarande klut som far til Anita fekk sendande frå ein kristen, karismatisk predikant i USA i si tid, som viste seg å ha god effekt på hans blødande magesår.

kallar «kjøkkenmagi», ei kvinneleg form for magi som er relasjonell, helseorientert og nærleiksprega (Gilhus 1999: 140).

I ein artikkel om kornsirklar og spirituelle praksisar kring desse (Kalvig 2011), undersøkte eg korleis kornsirklar ute i åkrane og kornsirkeldiskursar på internett blei del av eit felles, holistisk energiparadigme. Fordi kornsirklar i stor grad handlar om å erfare og sansa formasjonane i røynda og på nettet og eventuelle (helbredande, magiske) effektar av desse, og ikkje om «tru på» kornsirklane, foreslo eg å (også) kategorisera praksisane og diskursane kring kornsirklar som magiske (så vel som spirituelle) (Kalvig 2011: 61-67). I samband med magi kalla eg denne forma for tilnærming til det som skjer i kornsirklar for kosmosmagi, i opposisjon til (maskulin og forsøksvis subversiv) kaosmagi (Kalvig 2011: 62-64). Dersom me held fast ved Alvers avgrensing av det magiske som eitt aspekt ved eit fenomen, framstår Anitas Facebookhealing og dei som deltar i denne som eit kvinneleg, kosmosmagisk-rituelt, spirituelt og avgrensa fellesskap, der kontakt, autoritet og «symbolsk eigarskap» er jamt fordelt, med unntak av Anita som kjærleg sentrum for det som skjer.

Anita avsluttar gjerne meldingane sine på Facebookhendinga med «I kjærlighet», healingkrafta handlar om kjærleik og dei døde som melder seg gjer det «i kjærleik»: «Da var vi ferdige for i dag. Healingen i kveld gav meg en følelse av enorm kjærlighet. Ubetinget kjærlighet. Hver gang ber jeg en bønn for alle dere som er med. Dette gir svar» (frå hendinga 25. juni 2014) . Når Anita fortel meg om korfor ho driv med desse gratis formidlingane, seier ho: «Eg likar at folk kan få noko gratis. Derfor blir det aldri noko spørsmål om donasjon eller betaling. Mitt motto er at om ein kan ha det betre så er det supert... det vil fort smitta, og fleire vil vera med og gje ein dominoeffekt til

glede for mange. Ønsket mitt er at andre skal finna ro i kvardagen og få betre helse. Dette er ei drope i havet, men kanskje kan det hjelpa mange likevel. Mange stoppar meg og seier dei er med og synst dette er fantastisk». Med fokuset på kjærleik, er me kanskje likevel inne på noko av dette «moralske fellesskapet» som Lundby (2011) tematiserte. Han minner imidlertid også om at utviklinga av internett og sosiale media er del av den kulturelle sirkulasjonen av samtidas kapitalisme (Lundby 2011: 1232), og at religiøse praksisar i vestleg seinmodernitet kan vera djupt forankra i denne kapitalismens nettverksbyggande individualisme (ibid.). Med gratis Facebookseansar for menneske som møtest eller ikkje møtest utanfor nettet, med ein kombinasjon av helsingar frå dei døde og formidling av kraft med mål om helse og velvære for deltakarar og deira familiemedlem, med von om magisk-kontagiøs «smitteeffekt» i vidare sirklar utover, representerer kanskje Anitas virke og dei ho appellerer til, ein type fellesskap og tilhøyrse som førebels plasserer seg imellom og utanfor mange av våre etablerte, religionsfaglege kategoriar og typologiar.

Litteratur

- Alver, Bente G., *Mellem mennesker og magter. Magi i hekseforfølgelsestid*, Oslo: Scandinavian Academic Press 2008.
- Alver, Bente G., Ingvild Sælid Gilhus, Lisbeth Mikaelsson & Torunn Selberg, *Myte, magi og mirakel i møte med det moderne*, Oslo: Pax Forlag 1999.
- Ammerman, Nancy T., *Sacred Stories, Spiritual Tribes. Finding Religion in Everyday Life*, New York: Oxford University Press 2014.
- Ammerman, Nancy T. (ed.), *Everyday Religion. Observing Modern Religious Lives*, Oxford: Oxford University Press 2007.
- Bruce, Steve, "The Curious Case of the Unnecessary Recantation. Berger and Secularization" i Linda Woodhead, Paul Heelas & David Martin (eds.) *Peter Berger and the Study of Religion*, London: Routledge 2001, s. 87-100.

- Bruce, Steve, *God Is Dead*, London: Routledge 2002.
- Campbell, Heidi "Understanding the Relationship between Religion Online and Offline in a Networked Society" i *Journal of the American Academy of Religion*, 80 (1) 2012, s. 64-93.
- Davie, Grace, *Religion in Britain Since 1945. Believing Without Belonging*, Oxford: Blackwell 1994.
- Davie, Grace, "Vicarious Religion. A Methodological Challenge", i Nancy Ammerman (ed.), *Everyday Religion. Observing Modern Religious Lives*, Oxford: Oxford University Press 2007, s. 21-35.
- Dawson, Lorne, "Religion and the Quest for Virtual Community" i Lorne L. Dawson & Douglas E. Cowan (eds.), *Religion Online. Finding Faith on the Internet*, New York: Routledge 2004, s. 75-89.
- Dawson, Lorne L. & Douglas E. Cowan (eds.), *Religion Online. Finding Faith on the Internet*, New York: Routledge 2004.
- Day, Abby, "Extraordinary Relationality. Ancestor Veneration in Late Euro-American Society" i *Nordic Journal of Religion and Society*, 25 (2), 2012, s. 169-181.
- Duppils, Sara "Andevärlden och den andra världen. Ungdomars och unga vuxnas samtida föreställningar om alternativa existentiella dimensioner», i *Aura. Tidskrift för akademiska studier av nyreligiositet*, 5, 2013, s. 73-101.
- Gilhus, Ingvild Sælid, "Kaosmagi og kjøkkenmagi" i Alver, Bente G, Ingvild Sælid Gilhus, Lisbeth Mikaelsson & Torunn Selberg, *Myte, magi og mirakel i møte med det moderne*, Oslo: Pax Forlag 1999, s. 134-146.
- Gilhus, Ingvild S. & Lisbeth Mikaelsson, *Nytt blikk på religion. Studiet av religion i dag*, Oslo: Pax Forlag 2001.
- Hjarvard, Stig, «The Mediatization of Religion. A Theory of the Media as Agents of Religious Change» i *Northern Lights*, 6, 2008 s. 9-26.
- Hjarvard, Stig, "The Mediatization of Religion. Theorising Religion, Media and Social Change" i *Culture and Religion*, 12 (2), 2011, s. 119-135.
- Kalvig, Anne, «TV Norge og Kanal FEM – den nye tids bodbringerar» i *Din. Tidsskrift for religion og kultur* 4, 2009, s. 45-63.
- Kalvig, Anne, "Kornsirkler og spirituell turisme. Fra åker til internet" i *Aura. Tidskrift för akademiska studier av nyreligiositet* 3, 2011, s. 33-70.
- Kalvig, Anne, "Seansar og minnet om dei døde. Spirituell scrapbooking eller volva vendt tilbake?" i *Kirke og Kultur* 2, 2012a, s. 128-141.

- Kalvig, Anne, "Alternativ folkemedisin. Om røtter og nye skot på det sørvestlandske, holistiske helsefeltet" i *Tidsskrift for kulturforskning* 2, 2012b, s. 45-62.
- Kalvig, Anne, "Dødekontakt i Rogaland" i *Kirke og Kultur* 2, 2013a, s. 122-135.
- Kalvig, Anne, "Shamans in High Heels" i *Alternative Spirituality and Religion Review* 2, 2013b, s. 201-217.
- Kalvig, Anne, "Shared Facilities. The Fabric of Shamanism, Spiritism, and Therapy in a Nordic Setting" in James Lewis, Siv Ellen Kraft & Trude Fonneland (eds.) *Neo-Shamanism in Nordic Countries* (New Religions and Alternative Spirituality series), Basingstoke: Palgrave Macmillan (under trykking).
- Kalvig, Anne, "The Spiritist Revival. The Raising Voice of Popular Religion" in James Lewis & Inga Bårdsen Tøllefsen (eds.) *Nordic New Religions*, Leiden: Brill (under trykking).
- Lundby, Knut, "Introduction. Mediatization as Key" i Knut Lundby (ed.) *Mediatization. Concepts, changes, consequences*, New York: Peter Lang, 2009, s. 1-20.
- Lundby, Knut (ed.), *Mediatization. Concepts, Changes, Consequences*, New York: Peter Lang 2009.
- Lundby, Knut, "Patterns of Belonging in Online/Offline Interfaces of Religion" i *Information, Communication and Society* 14 (8), 2011, s. 1219-1235.
- Lövheim, Mia, «Mediatisation of Religion. A critical appraisal» i *Culture and Religion*, 12 (2), 2011, s. 153-166.
- Lövheim, Mia, "Introduction: Gender – a Blind Spot in Media, Religion and Culture?" i Mia Lövheim (ed.) *Media, Religion, and Gender. Key issues and new challenges*, London and New York: Routledge 2013, s. 1-14.
- Lövheim, Mia (ed.), *Media, Religion, and Gender. Key issues and New Challenges*, London and New York: Routledge 2013.
- Lövheim, Mia & Gordon Lynch «The Mediatisation of Religion Debate. An Introduction» i *Culture and Religion*, 12 (2), 2011, s. 111-117.
- Meyer, Birgit & Annelies Moors, «Introduction» i Birgit Meyer og Annelies Moors (eds.) *Religion, Media, and the Public Sphere*, Bloomington: Indiana University Press 2006, s. 1-25.
- Meyer, Birgit & Annelies Moors (eds.), *Religion, Media, and the Public Sphere*, Bloomington: Indiana University Press 2006.
- Meyrowitz, Joshua, "Tre paradigmer i medieforskningen" i *MedieKultur. Journal of media and communication research*, 13 (26), 1997, s. 56-69.

Mikaelsson, Lisbeth ”Magi, fantasi og fiksjon” i Bente G. Alver, Ingvild Sælid Gilhus, Lisbeth Mikaelsson & Torunn Selberg, *Myte, magi og mirakel i møte med det moderne*, Oslo: Pax Forlag 1999, s. 104-121.

Rasmussen, Anita Helen, *Beskjeder fra den andre siden*, Oslo: Kolofon Forlag 2010.

Rothstein, Mikael, «Religion, ikke-religion og hyper-religion» i *Din. Tidsskrift for religion og kultur*, 1, 2014, s. 134-155.

Selberg, Torunn *Folkelig religiøsitet. Et kulturvitenskapelig perspektiv*, Oslo: Spartacus forlag 2011.

Woodhead, Linda, Peter Heelas & David Martin (eds.) *Peter Berger and the Study of Religion*. London: Routledge 2001.